

solncu in okrasili prsi narodne duše. Da je Golar uredil med močno zastopane pevce balad še sebe, je morda estetično. Dejal bi, da pa je nekoliko — netaktno.

Dr. I. P.

Pesme M. M. Rakića. Izdanje »Nove Evrope«. Zagreb, 1924.

Milan Rakić znači ob Jovanu Dučiću slovitega modernega srbskega lirika (roj. 1876., zdaj poslanik v Sofiji). Bogato zbirko iz svoje nebogate pesmi je priredil sam in se tako okusno populariziral, tembolj, ker njegovih prvih pesniških izdaj ni več na knjižnem trgu. Njegovo poezijo, ki s svojim trpko verbalnim nastrojstvom Slovincu ne bo kar tako lahko umljivo berilo, označuje Skerlić čudovito jasno in polno. Jaz nisem v Rakiću našel veliko srbstva. Pač pa sem se uverjal od stiha do stiha, da čitam francosko liriko v srbski besedi. Kot Slovinc v Rakića kljub Skerliču globlje ne — morem.

Dr. I. P.

Dr. Velimir Deželić: Zvuci iz katakomba, 1924. Izdanje Pijeva Društva u Zagrebu. Deželić je učenec Dj. Arnolda in H. Badalića. Učenec ni presegel učitelja. Zaslužni katoliški duševni delavec in predsednik založnici, ki mu je pietetno za šestdesetletnico posvetila knjižno divno novo izdajo »zvokov«, ni lirik svojega lica, kakor se tudi v romanu ni našel povsem iz sebe. Beseda mu je plemenito patetična, a obledela. Vonj se je zdavna obletel. Prej je seveda še blodil v moderno hrvaško katoliško liriko, v kateri stoji Deželić z omenjenima učiteljema kakor trojica hrvatsko-vernih seniorov. To vse je Maraković v pripombah k izdaji tudi povedal, — a med vrsticami.

Dr. I. P.

I. S. Baar: Križev pot. Roman češkega duhovnika. Prevedel Vojteh Hybášek. (Mohorjeva knjižnica, 4.) Prevalje, 1925.

Vojteh Hybášek in Fr. Albrecht nam popularizirata češkega kat. pripovednika Baara. Ali je Križev pot prevoda vreden? Je in ni. Zato, ker je potrebna pridiga tudi Slovincem, je. Ker ni umetnina, nego le kaj ceneno zamišljen štilizem, ni! Hybášek tolmači, a ne ume preobleči že v izvirniku stilistične presnove potrebnega besedila.

A. K. Tolstoj: Knez Serebrjani. Roman iz časov Ivana Groznega. Prevel Al. Benkovič. (Mohorjeva knjižnica, 5.) Prevalje, 1925.

Ob Tolstega romanu, naj omenim, da diha ta folklorno bogata, romantična zgodba mnogo tega, kar poznamo iz Sienkiewiczovega Z ognjem in mečem. Ne vem, če je že kdo ugotovil to sorodnost, recimo odvisnost pri Poljaku. Benkovičev prevod je slovenski drugi prevod in seveda boljši od prvega, ki ga ni več na knjižnem trgu. Nekaj literarnega uvoda v roman bi knjigi nikakor ne bilo škodilo.

Dr. I. P.

GLASBA.

Slovensko glasbeno življenje v letu 1925.

Današnja zindustrijalizirana Evropa splošno bo-leha na umetnostni stagnaciji. Ker se v našem času materialne dobrine večinoma višje cenijo od duševnih, utriplje umetnostno življenje le slabo; odtod večne krize opernih, koncertnih, založniških podjetij, odtod padanje produkcije in kvalitete. Preživlja se tudi ona individualna, subjektivna umetnost, ki je

bila v svoji kratkoživi originalnosti tako zelo podobna raketam, ki te ne zanimajo več, ko so dogorele. Prav taka je usoda umetnine iz tega časa, ki je romala v zgodovinski koš, kakor hitro je pokazala svojo originalno barvo, zato se nič velikega, trajnega ni ustvarilo v polpreteklem času. Končno je dandanes v umetnosti sploh bolj čas arhitekture in plastike, kakor pa tako malo otipljivih vrednot, kakršne so glasbene in literarne, in tako boleha današnja evropska glasba na teh boleznih v vseh udih. Slovenska pa ravno tako.

Naj sledi tu pregled letošnjega slovenskega glasbenega, produktivnega in reproduktivnega ter ostalega dela, kateremu pregledu naj končno pridamo kratek resume in potrebe, ki se po tem facitu kažejo za bodočnost.

Operna produkcija: Ljubljanski operni upravi sta bili letos izročeni dve izvorni operni deli: A. Foersterjeva opera »Za dom in rod« in H. Sattnerjeva »Tajda«. Skladatelj R. Savin je dovršil opero »Matija Gubec«, M. Kogoj je instrumentiral opero »Črne maske« in L. Škerjanc dela dalje na svoji operi »Mlada Breda«.

Instrumentalna produkcija: A. Lajovic je dovršil »Scherzo« in E. Adamič »Ljubljanske akvarele« (6 stavkov) za orkester. Na koncertu Bravničar-Kogoj dne 25. maja so se dajale nove izvirne instrumentalne skladbe, M. Bravničarja »Continuo«, »Presto«, »Valse«, »Vivace scherzoso«, »Largo«, »Presto burlesco«, vse za klavir; isti skladatelj ima dovršeno še »Sonato za klavir in violino« in dvoglasno »Klavirsko suito« v treh stavkih. Na omenjenem koncertu je dal izvajati M. Kogoj svoj »Andante« za violino in klavir, »Piu mosso« in »Capriccio serioso« za klavir in »Fugo za klavir« štiriročno. Dalje smo o priliki plesnega večera Vlček - Wisiakova v oktobru čuli A. Balatkovo skladbo za klavir »Preludij«, v Celju pa so se na koncertu tamkajšnje »Glasbene Matice« proizvajale nove komorne in vokalne skladbe S. Osterca.

Vokalnoinstrumentalna produkcija: E. Adamič je zložil skladbo »V samostanu« za godala in petje, J. Ravnik »Kmetiško« s klavirjem štiriročno, L. Škerjanc tri »Kmetiške pesmi« s klavirjem, S. Premrl »štiri ženske zборе« s klavirjem, M. Bravničar »Otroci molijo« in »Jaz bom umrl«, »Osamljena«, »Rdeča roža« za glas s spremlj. klavirja, M. Kogoj »Hvala čarovnici« in »Letski motiv«, »Fragment iz Edipa«, pesmi s klavirjem.

Vokalna produkcija: Izmed treh glasbenih revij, ki so pri nas izhajale v tem letu, je prinesel »Cerkveni glasbenik« več skladb, zborov in zbornih skladb z orgljami skladatelj: Bricelj, Čadež, Dolinar, Jobst, Kimovec, Mav, Premrl, Tevž in Tomc. Posebej je izdal S. Premrl še »Deset mašnih pesmi« za mešan zbor, deloma z orglami in »Miserere« za moški zbor v samozaložbi, pripravljenih pa ima za izdajo še več evharističnih pesmi, dr. F. Kimovec tudi več evharističnih pesmi, antifon in »Slovenski Te Deum«, Hochreiter in Sattner sta pripravila novo zbirko »Marijinih pesmi«, D. Doktorič v Gorici je izdal »Devet Marijinih pesmi«; cerkvene skladbe avtorjev K. Adamiča, Jobsta, Klemenčiča, Mava, Vodopivca in Železnika pa še čakajo založbe. »Pevec«, glasilo Pevske zveze, je prinesel skladbe skladatelj E. Adamiča, S. Premrla, H. Sattnerja, M. Tomca, V. Vodopivca in H. C. Vogriča.

»Zbori«, mesečna revija za novo zborovsko glasbo (»Ljubljanskega Zvona«), so dali 25 modernih zborov skladateljev E. Adamiča, J. Brnobiča, A. Dobroniča, F. Marolta, I. Ocvirka, S. Premrla in J. Ravnika. Skladatelj Adamič ima poleg drugih, ki se še niso izvajale, v rokopisu skladbo »Igra na nebu«. Posebej so izdajali: C. Pregelj »Trideset troglasnih mladinskih zborov«, M. Bajuk delni ponatis svojih »Slovenskih narodnih pesmi« in dr. V. Žganec v založbi Hrvatske akademije »Hrvatske popevke iz Medjimurja«. Kar se tiče naučnih glasbenih izdaj, naj omenimo A. G. »Katarsko šolo« in F. Marolta »Pevsko vadnico«, posvečeno zboru Glasbene Matice v Ljubljani.

To bi torej bila produkcija. Operna in instrumentalna znatno zaostajata za vokalno, prav znatno, da bi si bilo mogoče misliti, da Slovenci sploh nismo izraziti simfoniki..., vokalna pa je precej mnogovrstna in, kar je v naših malih razmerah umljivo, najmočnejša po številu. Žal, večina vseh naštetih skladb še ni izdana radi krize založbe.

Kar se tiče letošnje operne reprodukcije, prihajata v poštev ljubljanska in mariborska opera. Zadnja je dala letos komaj »Gorenjskega slavčka« in eno opereto, davijo jo gmočne težave. Ljubljanska opera ima nesorazmerno nizko odmerjeno državno subvencijo, s kakršno se ne dajo držati glasoviti solisti in velik ansambel, kupovati nove opere in dekoracije; dalje je v Ljubljani težavno zvišati inkaso, če naj ne pade poset gledališča, in tako je naša opera po vojni v stalnih gospodarskih krizah, ki deloma ovirajo njen umetniški razmah. Sedanji upravnik M. Hubad se že štiri leta trudi odpomoči slabemu gospodarskemu stanju opere in znižuje število nameščenecv, pa zvišuje število predstav. Lansko sezono je odpustil celo del orkestra in več zelo porabnih moči, kar pa je najbolj kvarno, je, da je zvišal inkaso, prilagodil repertoar zahtevam povprečnega občinstva tako zelo, da je bil sodobno misleč ali glasbeno naobrazen človek lansko sezono sploh skoraj izključen od opere, in kritika, ki je nastopala zoper zastarel in enakovrsten repertoar, je spričo reduciranega orkestra, nekoristnih novitet in pomanjkanja zmožnih artistov soglasno ugotavljala padeč naše opere na nivo provincialnega teatra, ki po ambicijah in dosegljajih ni v nikakem primeru z zagrebško opero, dasi naše glasbene potrebe niso manjše ali manj sodobne kakor so hrvatske. Saj so bili napolnjeni koncerti s Hindemithom, Stravinskim, Prokofjevom itd. in smo istočasno videli v upodabljajoči umetnosti napredek, napram kateremu je predstavljala povprečna operna predstava, kar se tiče modernosti, najmanj petdesetleten zaostanek. V novi sezoni 1925/26 je uprava menjala opernega ravnatelja F. Rukavino, ki je večkrat za svojega delovanja radi svoje nezmožnosti izzval javen odpor celokupnega števila naših glasbenikov, za delavnega M. Poliča, ki je vzoren dirigent, in kakor se govori, nada ljubljanskega opernega napredka za bodočnost. Zaenkrat smo še po starem programu dobili novitete D' Albert »Mrtve oči«, Gerbič »Nabor« (ki je kot nekvalitetno delo kmalu izginil z odra), Hatzejev »Povratek«, Foersterja »Evo«, dalje Szygetinskega balet »Favnova noč«, Zajc-Baranovičevo »Kolo« in Offenbachovo opereto »Orfej v podzemlju«, kar vse za nas gotovo še ni tisto, kar rabimo. U pa-

mo zadržno, da bo v novem letu naša opera bolj izraz naše kulturne višine in napredka in bolj izraz naših umetnostnih potreb kakor je bila zadnja leta!

Kot dirigenti so delovali v operi gg. Balatka, Kogoj, Nefat, Polič in Štritof, med solisti naj imenujemo dramatsko sopranistko Čaletovo in liričarko Lovšetovo, dramatični alt Thierry-Kavčnikove, lirična tenorja Banovca in Kovača, junaški tenor Orlova, baritona Balabana in Holodkova ter bas Betetta in Zupana. Za solistovski in zborški naraščaj skrbi uprava s konservatorija.

Na polju instrumentalne reprodukcije je letos »Orkestralno društvo Glasbene matice« izvajalo Beethovno sedmo simfonijo, Haendlov »Concerto grosso«, Debussyjevo »Malo suite«, Beethovno uverturo h »Koriolanu« in tri »Polovske ples« iz Borodinove opere »Knez Igor«. Dirigiral je skladatelj L. Škerjanc. Hvalevredno je delo in trud »Orkestralnega društva« in njega vodja, veliko sta oba napredovala odkar sta tu, le škoda, da g. Škerjanc ni specialno izvežban dirigent in kot skladatelj, kakor se kaže, tudi ne reproduktor, in tako bo še veliko časa najbrž prešlo, preden nam bo društvo, ki je sicer agilno, dalo našo »Slovensko Filharmonijo«, da obnovimo čase njenega razcveta v Beethovnovih časih. Godba Dravske divizije nam je letos pod vodjem dr. Čerinom izvajala Brucknerjevo Es-dur-simfonijo ter nam pokazala staro skladbo Mihevca, kar pomeni edino retrospektivno dejanje na polju reprodukcije naše stare glasbe in ga treba tudi zato vpoštevati. O priliki proslave osvobojenja Češkoslovaške, dne 28. oktobra, je izvajal operni orkester pod kapelnikom A. Balatko program čeških simfoničnih del Smetane (Ma vlast, Vltava, »Dve vdovi«, Novaka in Suka. Dalje je omeniti koncerte Zikovega kvarteta v Ljubljani in Mariboru, ki so nam v Ljubljani nudili po en Lhotkov, Junačkov in Regerjev kvartet, potem sta brata Zika v triu s prof. Ravnikom dala še en komorni koncert z V. Novakovim Trio quasi una ballata, R. Straussovo Sonato in B. Smetanovim Trio v g-molu. Zikovci so s tem, svetovni mojstri, gotovo oplodili naše glasbeno življenje po programu in izvedbi, ker so pokazali nov, moderen reproduktiven stil. — Kot reproduktiven faktor je letos vstopilo v naše glasbeno življenje Društvo učiteljev glasbe, ki se je letos v stanovske in prosvetne namene ustanovilo in priredilo komorni koncert z rusko Winklerjevo sonato za klavir in violino (K. Jeraj, N. Štritof), z Beethovno sonato v Es-duru (K. Šlajs, prof. Švajgarjeva) in Dvořakovim tercetom (Šlajs, Jeraj, Rupelj). — Filharmonična družba v Ljubljani je priredila pet abonmajskih koncertov, ki so med drugim prinesli v izvedbi Huml-Tkalčič-Ličarja Beethovnov Trio op. 79, Dvořakov op. 90 in Saint-Saensov op. 18. — Srbska gosta Milan in Dušan Jovanović sta na svojem aprilskem koncertu izvajala štirinajst skladb za klavir in klavir z violino skladateljev Glazunov, Brahms, Cervantes, Pick-Mangiagalli, Palmgren, Elgar, Suk, Corelli, Scott, Debussy, Bridge, Beethoven, Saint-Saens. — Ruski pianist A. Borovski je na letošnjem ljubljanskem koncertu izvajal izredno klavirski in kvaliteten program Bach-Beethoven-Rameau-Liszt-Skrjabin. Spomladi sta priredila domača skladatelja Bravničar in Kogoj večer samih svojih novejših del, med njimi tudi instrumen-

talnih, kakor smo omenili zgoraj, na koncertu celjske Glasbene Matice (Karl in M. Sancin) so se med drugimi izvajale tudi nove skladbe S. Osterca.

Vokalno-instrumentalna reprodukcija: Na prvem mestu moramo omeniti Cesar Franckove »Blagre« (»Les Béatitudes«), ki jih je izvajal g. Srečko Kumar z »Matičnim« zborom in kombiniranim orkestrom, in V. Novakovo simfonično pesnitev »Vihar« (»Bouffe«), ki ga je z istim, pa še pomnoženim aparatom dal operni kapelnik Štrifof. »Vihar« je bil v Štrifofovi izvedbi eno naših največjih glasbenih dosegljajev zadnja leta. Poleg že omenjenega koncerta Kogoj-Bravničar, na katerem so se izvajale že omenjene skladbe za spremljevalne glasove, je med koncerti Filharmonične družbe v tem okviru omeniti onega z naslovom Slovenska moderna pesem, na katerem so se pele spremljevalne vokalne skladbe Novaka, Tajčevića, Grgoševića, Gotovca in Stravinskega (Maja Strozzi-Bela Pečič). Tudi je »Glasbena Matica« ljubljanska na Koroškem večeru in na Novinarskem koncertu odpela nekatere spremljevalne skladbe Suka in Ravnika.

Vokalna reprodukcija: V februarju je dala ljubljanska »Glasbena Matica« pod Kumarjevim vodstvom koncert Adamičevih, Lajovčevih, Sukovih, Širolovih in Mokranjčevih skladb, na svojem jubilejnem koncertu o priliki praznovanja dvajsetletnice društvenega obstoja »Ljubljanski Zvon« pod vodstvom Zorka Prelovca več novih Adamičevih skladb, na Koroškem večeru 10. oktobra so peli »Matica«, »Zvon« in »Ljubljana« (pod novim vodjem dr. F. Kimovcem), na Novinarskem koncertu pa poleg teh v nekaki nepriljubljeni tekmi še »Slavec« pod J. Brnobičem. Poleg teh delujejo v Ljubljani zbori »Krakovo-Trnovo« (J. Mihelič), »št. Jakovski pevski zbor« (A. Gröbming), »Sloga« (M. Premelj), »Grafika« (A. Gröbming), ki so zelo agilna društva, katerim pa več ali manj zaenkrat prednjači »Matica« i po številu, izbranem glasovnem materialu, izvežbanosti, ambicijah in dosegljajih. Po deželi delujejo podružnice »Glasbene Matice«, med temi je mariborska »Glasbena Matica« absolvirala letos koncert slovenskih pesmi v Beogradu; Goriški učiteljski zbor je priredil turnejo po Italiji. Gibljejo se kranjska in celjska, novomeška Matica, poleg njih deluje po deželi nebroj, razmeroma visoko stoječih pevskih društev, ki so včlanjena ali pri sedaj razkosani »Zvezi slov. pevskih zborov« ali pri »Pevski Zvezi«. Želeli bi si bilo združenja obeh zvez, če ni drugih zaprek, kakor se namiguje, kakor samo politične. V Ljubljani se je pred par leti ustanovil tudi »Slovenski kvartet«, ki je letos absolviral umetnostno in nacionalno hvalevredni turneji v Primorje in Prekmurje, nastopati je jel tudi »Zvonov kvartet« (oba pod vodstvom F. Marolta). Ustanavlja se Učiteljski pevski zbor po češko-moravskem vzorcu. — Na polju cerkvene glasbene reprodukcije naj navedemo nekaj imen iz letos izvajanih skladateljev obrednih skladb: Franck, Perosi, Schindler, Palestrina, Rheinberger, Bossi, Griebbacher, poleg domačih skladateljev Premrla, ki prireja v stolnici uspele cerkvene koncerte (taki koncerti so se letos prirejali i v Trnovem, Kamniku, Vrhniki itd.), Kimovca in Sattnerja, ki so zadnja desetletja dvignili našo cerkveno produkcijo in reprodukcijo do precejšnje višine.

Stil slovenske glasbe je letos pokazal določen prelom z navpično pojmovano muziko impresionizma in se je nagnil v modernejšo horizontalno smer, ki pa v najmodernejših skladbah že prehaja tudi iz linearnega ekspresionizma v polifoni plastični stil. V teh mejah se giblje vse, najmoderneje pišejo poleg Kogoja in deloma Adamiča cerkveni skladatelji Kimovec, Premrl i. dr., ki so moderni po vzgoji gotovo bližji.

Za glasbeno vzgojo so skrbeli letos: ljubljanski konservatorij, kjer se je poučeval klavir (Ravnik, Švajgarjeva, Šlajsova, Šestova), violina (Šlajs, Jeraj), poleg tega različna godala, pihala, tolkala, dalje orgle (Premrl), solopetje (Hubad), Wistinghausnova, Poljanec, Foedranspergova, Betetto), elementarna glasbena teorija (Trostova), harmonija, kontrapunkt, kompozicija (Premrl, Škerjanc); poleg konservatorija Glasbena šola Gl. Matice (srednja gl. šola), kjer se je poučeval klavir (S. Kumar), violina (Vedral, Praprotnik, Maharjeva), teorija (Trostova, Verbičeva). Poleg teh dveh institutov, ki sta oba pod vodstvom g. gledališkega intendanta M. Hubada (ki ima poleg tega še predsedstvo »Matice«, kar gotovo ni v prospeh vsem njemu podrejenim zavodom, ker že fizično ni mogoče upravljati toliko delo obenem!), je delovala za glasbeno vzgojo še cecilijanska Orglarska šola v Ljubljani (Premrl, Kimovec, Ferjančič) in je skrbel prof. Jeraj skoraj na svojo roko za prirejanje tako potrebnih Mladinskih koncertov, ki so vzgojno važni in katerim bi bilo treba posvetiti skupno pozornost.

Glasbene revije in časopisi: Po smrti »Novih Akordov«, ki so se za letos zopet obljubili, pa jih vendar še ni, so letos to vrzel deloma (ker niso bili posvečeni tudi instrumentalni glasbi) polnili »Cerkveni Glasbenik« (urednik S. Premrl), ki je prinašal glasbene priloge in posvečal pažnjo i posvetni glasbi, zgodovini in folklorju ter solidno vodil kroniko, dalje »Pevec«, glasilo »Pevske Zveze« (urednik F. Zabret), in »Zbori« Ljubljanskega Zvona (urednik Z. Prelovec), ki so letos izšli v obliki samih skladb, pa za drugo leto obljublajo i glasbeno prilogo.

Tole je v velikem in glavnem zрно slovenskega glasbenega življenja v letu 1925. Spričo tako neznatne operne in instrumentalne produkcije, kakršno izkazuje naš pregled, bi bilo nemara potrebno dvigniti to panogo s pomočjo natečajev, da že enkrat dobimo za lastno in predstavno rabo svojo opero in svoj predstavnimi simfonični repertoar, po katerem nas bo tudi inozemstvo kaj bolj vpoštevalo. Opera naj bi postala v bodočem letu po repertoarju in dosegljajih to, kar ima biti, namreč zrcalo naše razvojne in kulturne višine, kar dosedaj ni bila. Kar se tiče koncertov, naj bi se ta panoga smotreno uredila, da ne bo suhlih sezon in slučajnih gostov, ki absolvirajo kakršenkoli program. Filharmonična družba in Matica naj bi nemara vzeli stvar še temeljiteje v roke kakor doslej, naj bi vabili reproduktorje in skrbeli smotreno za dovoz impulzov iz kulturno merodajnih centrov Evrope in za vzgojo domačih skladateljev in reproduktorjev. Punčica v očesu nam mora Slovincem biti vzgoj Slovenke filharmonije, ki jo treba postaviti in vzgojiti z veščakom dirigentom in umetnikom v reprodukciji, da postane čimprej naš prvi in predstavnimi reproduktivni faktor. Treba je poskrbeti i za lasten

godalni kvartet ter za stalne matineeje, ki bi se z majhnimi sredstvi dale realizirati. Koliko bi to koristilo našemu koncertnemu življu!

Treba je dalje, da se na naši univerzi ustanovi muzikološka stolica, zadnji, prav zadnji čas je, da se začne smotreno in organizirano delo za zbiranje gradiva naše glasbene zgodovine, kar ne bo baš nevhvaležno delo. To delo se vrši v velikih presledkih, vrše ga posamezniki na svojo roko, ki pa so več ali manj ovirani, da bi svoja dognanja tudi izdali in jih napravili za splošno prosvetno dobro. Zadnji čas je, da se že enkrat začne delo za zbiranje glasbenega folklorja na organiziran in metodičen način, oziroma da se uredi in zbere že obstoječe zbirke in začno polagoma dopolnjevati in izdajati. Muzikalije ginevajo od leta do leta od zobu časa vsled nepredvidnosti posestnikov, in koliko je še ljudi, ki pojo pesmi iz XVII., XVI. stoletja?

Končno moramo poudariti še nekaj, kar se v našem glasbenem življenju ravno tako kaže kakor na vseh poljih, kjer delajo Slovenci: To je ona nesrečna slovenska »genialna« površnost, radi katere pri nas vsi prosvetni dosegljaji in nemalo glasbeni stoje tako neeksaktno na lončenih nogah. To velja onim skladateljem, ki izdajajo napol dovršene skladbe, onim, ki komponirajo z genijem, pa brez znanja, velja onim dirigentom, ki stopijo na oder preden so skladbo tehnično uvežbali, preden so jo umetnostno doumeli, ki dirigirajo s temperamentom pa brez eksaktnosti. To velja vsem onim, ki so zadovoljni »s tem, kar imamo, kaj pa hočemo več, saj nas je tako malo!« Proč s to omejeno patriarhalnostjo, ki je do neke mere zločin, lotimo se resnega dela. Mi smo ga dolžni napredku, da bomo res, prav res imeli kaj pokazati, po čemer nas bo svet mogel in moral vpoštovati! Treba nam je strokovne, resne, objektivne kritike, kar naša dnevna povprečno ni in zato nosi dobršen del krivde na površnosti našega glasbenega dosegljaja, ki nam, kakršen je, še vedno ne more zagotoviti uglednejšega položaja na evropskem torišču!

Stanko Vurnik.

GLEDALIŠČE.

Drama.

Že dolgo nismo na jasnem, kaj v resnici mislijo možje, ki vodijo naše gledališče. Večina izmed njih si najbrž ne beli glave, ker se nam vedno bolj dozdeva, da postaja naša drama uradniško upravljana državni institut, ki skrbi za obratovanje: izpolnjuje čas in skrbi za potrebne dohodke. Zato ne vidimo smeri, o kateri bi mogli trditi, da je res umetniška; resni spored prerašča popolnoma nevredna, nagonom širšega občinstva ustrežajoča navlaka ali neumetniška dnevna senzacija. Zavest javne odgovornosti pri naših gledaliških veljaskih pojema, na njeno mesto stopa samozavest, kljubovanje in priziv na občinstvo; doživeli smo celo omenjanje političnega naziranja. Okoliščine, v katerih se je nadaljevala Golarjeva »Zapeljivka« in sprejem akad. deputacije 20. novembra 1925 pri upravi je dovolj jasno vse to potrdil. Kako gledališko vodstvo pojasnuje svojo

nalogo, pričajo kaj nečastne reklame, s katerimi privablja občinstvo, n. pr.: »Za današnjo premijero Golarjeve izvirne slovenske drame 'Zapeljivka' vlada obče zanimanje. Avtor se je kaj srečno vpeljal v našo dramsko literaturo s svojim lanskim prvencem 'Vdova Rošlinka'. Letos ji sledi 'Zapeljivka', koje dejanje se vrši na naših tleh in med našim narodom. Današnji večer pa zasluži vso pažnjo našega občinstva tudi zato, ker se s to premijero proslavi 25 letnica umetniškega delovanja gospe Polonice Juvanove, ene najodličnejših članic našega dramskega ansambla. Zato smo uverjeni, da bo gledališče do zadnjega kota napolnjeno po našem gledališkem občinstvu.« Ali: »Premijera Milčinskega nove izvirne odrske historije bo danes, v sredo ob 8 zvečer v ljubljanskem dramskem gledališču, na kar opozarjamo mlado in staro gledališko publiko, ki se hoče prijetno zabavati. Naš priljubljeni humorist g. Fridolin Žolna v tej novi pravljicni igri kaže vnuka slavnega Krpana na njemu lasten vesel način. Kratkočasni zgodbi seveda ne manjka tudi satire. Pri premijeri bo gospod avtor navzoč.« Kritika je delo odklonila, gledališče pa vabi: »Zvečer ob 8 pa je repriza Milčinskega vesele historije 'Krpan mlajši', ki je bila od strani publike tako toplo sprejeta.« Ali »'Druga mladost', ki je dosegla pri zabave željni publiko pri premijeri velik uspeh«, ali: »slikovita češka drama 'Periferija'« in nazadnje: »'Zapeljivka', ki je vzbudila obilo šuma in zanimanja«. Gledališče, ki dela reklamo take vrste, jasno pove, da mu ni za umetnost. Zato tudi ne vemo, ali je to vodstvo napravilo kak korak, ko je organizacija gledaliških igralcev morala opustiti dramatično šolo, ki bi bila potrebna — gledališču, ne novim gojencem. Ko bi ti gospodje tudi verjeli, da so nam njihove osebe nedotakljive, da gre za čisto in posvečujoče delo, ki gradi, ne podira. Nihče ne pričakuje, da bodi gledališče šola prirojene in pobarvane morale — a umetniško naj bo, da ga ne bo tupatam treba zamenjati z zavodom za narodni gnoj in duševno revščino. — Vseh teh razmer je v veliki meri kriva naša dnevna kritika, stoječa na dveh straneh, osebni in načelni. Za zgled take slabe kritike in o njenem moralnem razmerju naj služita poročili, ki sta jih napisala o Zapeljivki in Profesorju Storicinu gospoda M. Zarnik in Fr. Govekar. Pri enem dela polno opravičevanja in okoliščin, pri drugem odklonilna gesta ali celo izraz »uprizarjanje umetniško garniranih kloak«. Za vse to skupaj je naša poklicana javnost topa, plašljiva in neiskrena.

Tako smo letos zaporedoma gledali: Goethe: Ifigenija na Tavridi, Petrovič: Vozel, Langer: Periferija, I. Harley Manners: Pegica mojega srca, Shakespeare: Zimska pravljica, Golar: Zapeljivka, Milčinski: Krpan mlajši, Cankar: Za narodov blagor, Andrejev: Profesor Storicin, Scheinflug: Dvojna mladost. Od lani imamo med rednimi predstavami župančičevo Veroniko Deseniško in ponavljajo Golarjevo Rošlinko. Slabo blago je doseglo najnižjo stopnjo v 'Zapeljivki', cvetoberu neblagodiščeknega 'narodnega blaga' in avtorjevega odrskega neznanja in neobčutljivosti. Delo je režiral ravnateljev namestnik g. M. Pugelj. Poizkus z gorenjskim dialektom se je ponesrečil. Brez pravega humorja je v politično parodijo prepečeni Milčinskega Krpan mlajši. (Dalje.)

Fr. Koblar.